

De Ramp. 1 – februari – 1953.

Lieve kinderen,

Voor alle duidelijkheid moet ik dit verhaal beginnen in juli 1952. Voor mijn studie moest ik een stage lopen bij de uitvoering van een gebouw in de categorie “grotere utiliteitsgebouwen.” Omdat ik tijdens de stage graag de weekeinden thuis wilde zijn, zocht ik een werk in Zeeland en wel bij de nieuwbouw van de elektriciteitscentrale in Vlissingen.

Dit werk stond onder leiding van het ingenieursbureau: Dwars, Heederik en Verhey en de architectuur en vormgeving werd bepaald in samenwerking met het architectenbureau Irs. Rothuizen en 't Hooft gevestigd in Middelburg en Goes.

Met beide bureaus had ik regelmatig telefonisch contact en bij het bureau Rothuizen en 't Hooft in Goes kreeg ik altijd de 21 jarige Francien Duijnhouwer uit Goes aan de lijn, die daar werkte als secretaresse.

Ik vond haar erg aardig en telefoneerde vaker dan voor het werk noodzakelijk was. In september vóór ik weer voor zes weken naar Delft ging, zijn we samen naar de bioscoop geweest en we spraken af dat we elkaar in de herfstvakantie weer zouden ontmoeten. Na dit weekend hebben we elkaar wekelijks geschreven. In de Kerstvakantie, nadat ik bij haar thuis geweest was, heb ik haar mee naar huis genomen om haar aan Vader en Moeder voor te stellen.

Mijn zus Rie en haar man Kees IJzerman waren ook thuis en tussen Rie en Francien klikte het meteen. Rie en Kees woonden in Dreischor. Kees was daar “dijkbaas” in dienst van de polders Dreischor, Zonnemaire en Bommenee.

Op Nieuwjaarsdag maakten we met Rie en Kees een afspraak dat we Zaterdag 31 januari en Zondag 1 februari voor een weekendje naar Dreischor zouden komen; Francien vanuit Goes en ik vanuit Delft.

Zaterdag 31 januari ging ik om negen uur met de trein van Delft naar Roosendaal, vandaar met de bus naar Zijpe en daar met het pontje naar Schouwen en Duiveland. Het stormde vreselijk die morgen en het ging steeds harder waaien. Om twaalf uur zat ik in de tram die van Zijpe naar Haamstede liep. In Nieuwerkerk stapte ik uit want daar wachtte Kees me op met twee fietsen zodat we samen naar Dreischor konden rijden. We hadden vreselijke tegenwind en hebben er meer dan een uur over gedaan. Half drie waren we bij Rie thuis. Francien was daar ook juist aangekomen. Ze was op de boot van het Goesche Sas naar Zierikzee (vaartijd anderhalf uur) erg zeeziek geweest. De boot was te laat aangekomen en de bus naar Dreischor was vertrokken. Omdat de volgende bus pas vier uur later ging had ze besloten een taxi te nemen van Zierikzee naar Dreischor.

Met Rie hadden we het gezellig maar Kees had weinig tijd voor ons. Regelmatig ging hij naar de dijk omdat hij zich ongerust maakte over de extreem hoge waterstand. Ook telefoneerde hij een paar keer met de Dijkgraaf, zijn baas, om hem op de hoogte te stellen en om te vragen of er dijkbewaking moest komen.

Om vijf uur kreeg hij de opdracht de dijkwachten op te roepen en de dijken te bewaken. De hele avond hebben we met z'n drieën in spanning gezeten en zijn om elf uur naar bed

1953, Het Verhaal is een project van het Watersnoodmuseum.

www.1953hetverhaal.nl: contact: verhalen@watersnoodmuseum.nl

gegaan. Om twee uur maakte Kees, die vlug even naar huis gekomen was om ons te waarschuwen, me wakker met het bericht dat de dijk was doorgebroken en dat de polder onder water liep. Vlug hebben we de meest waardevolle spullen van beneden naar boven gesjouwd. Kees wilde terug gaan naar de dijk maar dat lukte niet meer want in korte tijd stond het water in de polder twee meter hoog.

De hele nacht en de hele zondag hebben we op de zolder doorgebracht. Jassen aan en dekens om ons heen want het was vreselijk koud. In het begin waren we nog niet ongerust want we dachten dat we in de loop van de dag wel met een boot opgehaald zouden worden. Naarmate de zondag vorderde werd

het huis minder stabiel. Door op de stroom meegevoerde houten balken van huizen die al ingestort waren gingen eerst de ruiten kapot daarna de deuren en de kozijnen.

Rond vijf uur begon het donker te worden en werden we bang. Ik heb voorgesteld om via de dakkapel op het dak te klimmen en daar af te wachten tot het huis in zou storten maar Rie en Francien wilden niet, waren te verkleumd en te moe. In het laatste uur hebben we uit de bijbel gelezen en samen gebeden.

Op zondagavond om tien voor acht is het huis ingestort en zijn Rie, Kees en Francien verdronken; vermoedelijk zijn ze door de kou van het ijskoude water bevangen en door het dak onder water gedrukt.

Ik weet niet wat er met mij gebeurd is, maar toen ik weer denken kon, merkte ik dat mijn hoofd door het gat van het dak stak waardoor voorheen de schoorsteen omhoog ging. Ik heb dat gat groter gemaakt en het lukte me om op een stuk van het drijvende dak te klimmen; het was het gedeelte van het dak waarop de dakkapel stond. Eerst heb ik hard geschreeuwd en geluisterd of ik van de anderen nog iets hoorde maar tevergeefs. Daarna ben ik achter de dakkapel gaan liggen want ik had het verschrikkelijk koud. Ik merkte dat ik een bepaalde richting op dreef. Ik hoopte dat ik de dijk zou bereiken maar ook bestond de kans dat ik op mijn vlot door het gat in de dijk de Grevelingen op zou drijven.

Na verloop van tijd merkte ik dat ik niet meer verder ging en in de verte zag ik het donkere dijklichaam zich tegen de lucht aftekenen.

Ik besloot te trachten de dijk te bereiken maar toen ik van het dak afstapte, had ik stro en hooi onder mijn voeten en zakte ik onmiddellijk weg. Ik was met mijn vlot in een inham van de dijk terecht gekomen en die hele inham lag vol stro, hout, dode koeien, paarden en dergelijke. Het is me gelukt, kruipend in de tijger-sluipgang over alle rommel heen de dijk te bereiken. Ik heb God gedankt dat ik weer vaste grond onder de voeten had.

Kees had 's middags gezegd dat wanneer één van ons de dijk zou kunnen bereiken, we dan in westelijke richting moesten lopen omdat de dijk aan de oostkant van de polder was doorgebroken. Ik ben toen gaan lopen; mijn dikke natte winterjas woog als lood en ik was zo moe. Na lang gelopen te hebben kwam ik bij een delingsdijk, een binnendijk die twee polders scheidt.

1953, Het Verhaal is een project van het Watersnoodmuseum.
www.1953hetverhaal.nl: contact: verhalen@watersnoodmuseum.nl

Ik zag dat de andere polder, de polder van Zonnemaire niet onder gelopen was. Bij de eerste boerderij waar ik langs kwam, heb ik aangeklopt maar er was niemand; de bewoners waren naar het hoger gelegen dorp gevlucht. De neiging was groot om een ruit in te slaan en binnen te gaan rusten maar angst voor longontsteking of een andere ziekte weerhield me. In de verte zag ik enkele lichten branden en ik begreep dat daar het dorp moest zijn. Doorstappen dus naar het dorp. Daar bij het eerste huis waar licht brandde, heb ik aangebeld.

Ik had het niet beter kunnen treffen dan hier bij de familie Etienne. Ik kreeg direct schone droge kleren aan van hun enige zoon Frans die dezelfde leeftijd had als ik. De kachel werd flink opgestookt en ik kreeg koffie met cognac. Ik was daar aan gekomen om kwart over twaalf en mijn horloge stond stil op tien voor acht! Met warme kruiken hebben ze me in bed gestopt en ondanks alle emoties ben ik direct in slaap gevallen.

Maandagochtend ben ik met Frans nog een keer dezelfde weg teruggelopen want ik was bang dat één van de anderen misschien ook de dijk bereikt had en niet meer verder gekund had.

's Middags kreeg ik wat verhoging. Ik ben naar het ziekenhuisje in Noordgouwe gebracht, ik ben daar onderzocht maar ik kon met wat pilletjes terug naar de familie Etienne.

Dinsdagochtend heb ik met Frans geprobeerd Zierikzee te bereiken om daar te proberen een boot naar Zuid-Beveland te vinden. Alle telefoonverbindingen waren verbroken zodat Vader en Moeder nog van niets wisten. Ook was ik nieuwsgierig hoe het op Biezeling was. Deze dinsdag lukte het niet maar 's avonds kregen we te horen langs welke binnendijken we Zierikzee wel konden bereiken.

Woensdagochtend zijn we al vroeg op pad gegaan en om twaalf uur nam ik bij de haven in Zierikzee afscheid van Frans.

Daar op het Havenplein waren hartverscheurende taferelen. Mensen die soms vanaf zondag op een dak, in een boom of in een half vernield huis hadden doorgebracht, werden met boten en helikopters naar Zierikzee gebracht. De één was zijn vrouw en kinderen kwijt, de ander weer zijn ouders. Ieder die iemand kwijt was, vreesde het ergste.

Om één uur vond ik een sleepboot die naar Goes zou varen maar voordat we de lange haven uit waren, werden we teruggeroepen omdat de boot een andere opdracht moest uitvoeren. Op deze boot stond ik naast een journalist die mij vroeg waarom ik hier was. Ik deed hem in het kort mijn verhaal en hij vroeg me of hij er iets over schrijven mocht. Ik weet niet meer of ik er in toegestemd heb, maar een dag later

stond het verhaal in diverse kranten. (zie het krantenknipsel). Het is niet helemaal juist maar in grote lijnen klopt het.

Om twee uur vond ik een mosselschipper uit Yerseke, die na twee dagen en nachten varen en mensen redden, terug naar huis ging. Een paar uur later was ik in Yerseke. Bij de haven zag ik een paar mensen uit Biezeling die mij vertelden dat thuis alles goed was maar dat Vader van onzekerheid haast gek werd. Omdat ik niet onaangekondigd thuis durfde komen

1953, Het Verhaal is een project van het Watersnoodmuseum.
www.1953hetverhaal.nl: contact: verhalen@watersnoodmuseum.nl

heb ik een vriend van Vader, Jan Balkenende, gebeld. Ik heb hem in het kort het hele verhaal verteld en hem gevraagd of hij dat eerst aan Vader en Moeder wilde gaan zeggen en of hij me daarna op wilde halen. In de auto op weg naar huis hebben we gehuild om het verlies van Rie en Kees en om een broer van Balkenende die in de polder van Kruijningen verdronken was. Balkenende had de dominee gevraagd het verhaal thuis te gaan vertellen. De dominee en zijn vrouw waren even oud als Rie en Kees en waren met hen bevriend. In mei 1952 had hij hun huwelijk bevestigd en ingezegend. De trouwtekst die hij voor hen gekozen had was: "Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus." Het kerkkoor, waarvan Rie lid geweest was, zong in deze dienst: "Ruwe stormen mogen woeden."

Het thuis komen was heel zwaar en het hele verhaal weer vertellen heel erg moeilijk. Vader was rustig toen hij zekerheid had en dankbaar omdat er nog één teruggekomen was. Moeder was ook dankbaar en blij met mijn terugkeer maar ontroostbaar over het verlies van Rie en Kees. Rie was de tweede dochter die Moeder en Vader verloren want een ander dochtertje van twee jaar oud was in 1929 gestorven. Vanaf de ramp tot aan haar dood in 1963 is Moeder nooit meer de sterke vrouw geweest die ze voordien was zoals ik haar beschreef in het verhaal over de bevrijding van Biezeling in 1944. Maar ook lichamelijk werd ze daarna veel minder: steeds veel te hoge bloeddruk en toenemende astma.

Dezelfde woensdagmiddag ben ik samen met Oom Adri naar de familie Duijnhouwer in Goes gegaan; ik weet nog dat ik er verschrikkelijk tegenop zag maar verder kan ik me hiervan weinig herinneren.

Van de eerste dagen die hierop volgden weet ik alleen nog dat ik erg moe was en dat ik een paar spannende boeken gelezen heb.

Maar Vader had geen rust; hij wilde naar de rampplek toe. Met een mosselschipper uit Yerseke kwam hij overeen dat de schipper ons (Vader, Adri, zwager Marien, een broer van Kees en ik) bij rustig weer naar de Grevelingen zou varen.

's Zaterdags bracht de schipper ons met zijn boot zo dicht mogelijk naar de dijk en legde de boot stil ongeveer op de plaats waar ik, de zondagavond daarvoor, aan de andere kant van de dijk aangekomen was. Daarna zijn we met de roeiboot van de schipper naar de dijk gevaren, de roeiboot over de dijk gesleept, in de ondergelopen polder weer te water gelaten en naar de plaats geroeid waar het huis gestaan had.

Van het huis van Kees en Rie was niets meer te zien; de twee huizen, een boerderij en een arbeiderswoning, die dicht in de buurt stonden waren, waarschijnlijk beschermd tegen het wrakhout door de bomen en struiken die er omheen stonden, onbeschadigd.

1953, Het Verhaal is een project van het Watersnoodmuseum.
www.1953hetverhaal.nl: contact: verhalen@watersnoodmuseum.nl

De grote deuren van de boerenshuur stonden open en we konden zo naar binnen varen. Op de dorsvloer stond een paard; ik kan het me niet meer goed herinneren maar hij stond met zijn voorpoten op de trap naar de graanzolder en hij had een touw om zijn nek dat we

losgesneden hebben. Na haar gekalmeerd te hebben liep zij tot aan haar buik in het water met ons mee achter de boot aan. We hebben haar naar de dijk gebracht en daar grazend achter gelaten. Later hoorden we van de boer, van wie het paard was, dat zij met ander vee van de dijk gehaald en naar de Noord-Oostpolder getransporteerd was. Daar had een tekenaar de koppen van de paarden en koeien geportretteerd en de tekeningen in een agrarisch tijdschrift geplaatst. De boer herkende zijn paard en heeft haar weer naar Dreischor teruggehaald.

Nadat het gat in de dijk gedicht was en een week nadat de polder was droog gemalen zijn de lichamen van Rie, Kees en Francien gevonden, dicht in de buurt waar het huis gestaan had. Zuster Berman, een verpleegster afkomstig uit Biezeling en werkzaam in het ziekenhuis in Noordgouwe, heeft hen geïdentificeerd; zij ontraadde ons de lichamen nog te willen zien. Daarna zijn Rie en Kees in Biezeling en Francien in Goes begraven.

In de zomer zijn Vader en ik nog enkele malen teruggegaan naar de plaats waar het huis gestaan had en hebben er verschillende huishoudelijke voorwerpen (bestek, stoel enz.) en de fiets van Kees gevonden; deze staat nog steeds in de schuur van ons vakantiehuisje in Renesse.

Hoewel ik vanaf de ramp tot de zomervakantie bij de familie Ytsma gelogeed heb en Tsietsse me op sleeptouw nam, vlotte het de eerste maanden na de ramp niet erg met mijn studie. Dank zij de mogelijkheid om gespreid tentamens te kunnen doen, een regeling die ik op voorspraak van Professor Schutte kreeg, begon ik een half jaar later weer plezier in mijn studie te krijgen. In september heb ik bedankt als lid van S.S.R.; in het sociëteitsbezoek had ik geen zin meer.

Achteraf gezien heeft de ramp invloed gehad op mijn hele leven en in gunstige zin denk ik. Zaken die ik voordien belangrijk vond waren minder belangrijk voor me geworden en omgekeerd. Jullie zouden een andere Vader gehad hebben wanneer de ramp er niet geweest was.

1953, Het Verhaal is een project van het Watersnoodmuseum.
www.1953hetverhaal.nl: contact: verhalen@watersnoodmuseum.nl

